

# Kunnskapens nødvendighet og kunnskapens begrensninger

**M**

oderne medisin er basert på moderne vitenskap. Vi har fundert på hvordan dette tar seg ut fra klinikerens - og ikke minst allmennlegens - ståsted.

I dette nummeret tar vi opp kunnskapsgrunnlaget i medisinen. Allmennmedisinen kan med rette være stolt av å være i front ved å sette fokus på vitenskapeligheten og dokumenterbarheten av det vi gjør.

De siste 20 årene har det vært en stille revolusjon i medisinen. Mange av oss husker tilbake til den tiden da ekspertene rådde grunnen med sine mer eller mindre godt begrunnede råd om utredning og behandling. I den tiden ble vi forført av løst funderte fysiologiske og biokjemiske argumentasjoner som bare i liten grad ble undersøkt med epidemiologiske, vitenskapelige metoder. Sånn er det ikke lenger. Heldigvis. Evidensbasert medisin (EBM) har befridd oss fra mye av dette. Dersom et tiltak nå viser effekt, nytte og er relevant i en god EBM basert studie, er det mye lettere å ta stilling til tiltaket. Også for oss «alminnelige medisinerere». Men, du skal holde tunga rett i munnen. Det er en del begreper man skal holde fra hverandre. Artikkelen til Halvorsen & Hetlevik gir deg det du trenger for å kunne vurdere vitenskapligheten i det du gjør.

Med disse begrepene, tunga rett i munnen og et åpent sinn, kan du vurdere de tingene du gjør selv. Det har Gunhild Felde gjort. Hun har sett på kunnskapsgrunnlaget for bruk av SSRI'er. Hennes konklusjon kan sikkert diskuteres, vi har gjort det i redaksjonen. Det er håp om at denne diskusjonen vil fortsette i nummerene fremover. Gunhilds artikkel er et godt eksempel på at man ikke trenger å være spesialist eller forsker for å kunne vurdere EBM baserte tiltak.

Vrimmelen av forskningsresultater gjør at ingen kan følge med i alt som publiseres, du trenger systemer for å systematisere kunnskapen. Også du må ha tilgang til kunnskapskildene. Vi vil gjerne bidra til å gjøre Helsebiblioteket til Kunnskapscenteret kjent. Der har du gratis adgang til tidsskrifter, databaser, samlede oversikter osv. Det er knapt grenser for hva du kan finne dersom du leter i dette biblioteket. Svarene finner du i Helsebiblioteket som blir presentert av Magne Nylenna og Arild Bjørndal.

Selv med gode prinsipper for kunnskapshåndtering og tilgang til all verdens kunnskapskilder er det mye du aldri kan få svar på. Faget blir aldri redusert til enkle algoritmer. Som Ivar Skeie omtaler i sin artikkel, er det en rekke ikke-kvantifiserbare, individuelle forhold i møtet med den enkelte pasient som det er vanskelig å beskrive, men som gjør at vi av og til går utenom den vanlige algoritmen. Vi kaller det intuisjon.

Det er selvsagt også en rekke spørsmål som kvantitativ forskning ikke kan besvare. Da kan vi få hjelp av kvalitative tilnærminger. Medisin som vitenskap har to bein å stå på, ett naturvitenskapelig og ett humanistisk. De to sidene utfyller hverandre. Særlig helseproblemer som kan relateres til «vanskelige liv» og som kanskje ligger i grenselandet for tradisjonell medisin, kan ofte bedre beskrives og forstås med en kvalitativ tilnærming.

På mange måter forsøker vi å sette opp en ideell virkelighet der all kunnskap er sannhet og all kunnskapsvurdering er uhildet. Slik er det selvsagt ikke. Vi påvirkes av en rekke krefter utenfor oss som trekker i ulike retninger. Legemiddelindustrien er et selvsagt og ofte brukt eksempel. Staten er en annen sterk premissleverandør med sin egen agenda. Den politisk korrekte. Det er etter hvert blitt påfallende med hvilken enighet de forskjellige statlige aktører drar i samme politisk korrekte retning. Dette er av de ting vi har snakket med Magne Nylenna om i Dobbelttimen.

Vi skal være forsiktige med å la noen ferdigtygge kunnskapen for oss. De kan, bevisst eller ubevisst, farge og tilrettelegge kunnskapen slik det passer dem. Dette gjelder også statlige institusjoner. Vi vil fortsatt sette fokus på forskning og kunnskapsdannelse i de kommende nummer. Vi vil fra neste nummer presentere en serie med beskrivelse av en del allmennmedisinske forskningsprosjekter og de som har gjennomført disse prosjektene.

Utposten belyser i dette nummer ulike sider ved produksjon, formidling og anvendelse av medisinsk kunnskap. Dette er viktig stoff, vi håper vi har formidlet det på en måte som gjør det lesbart og interessant i forhold til den kliniske hverdagen vi møter.

Lykke til og god sommer!

Petter Brelin og Ivar Skeie